

МАНДЗЮК О. А.,кандидат юридичних наук, голова
(Інститут стратегічних ініціатив
Глобальної організації союзницького
лідерства)

УДК 342.9

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена правовій регламентації аналітичної діяльності. Надано поняття нормативно-правового забезпечення аналітичної діяльності як системи обов'язкових для виконання норм, що визначають коло суб'єктів інформаційних відносин у цьому конкретному сегменті, регламентують правила їхньої діяльності, регулюють професійно-виробничі правовідносини, етапи і процедури здійснення аналітичної діяльності в інформаційній сфері. Запропоновано розглядати нормативно-правове забезпечення аналітичної діяльності на міжнародному, державному, галузевому та локальному рівнях. Проаналізовано нормативно-правове визначення видів діяльності, суміжних з аналітичною діяльністю. Сформульовано нормативно-правове визначення суб'єктів та об'єктів аналітичної діяльності у сфері інформаційних відносин. Виокремлено приблизний перелік об'єктів аналітичної діяльності у сфері інформаційних відносин.

Ключові слова: інформація, аналітика, аналітична діяльність, нормативно-правове забезпечення, правове регулювання, об'єкти аналітичної діяльності у сфері інформаційних відносин, суб'єкти аналітичної діяльності у сфері інформаційних відносин.

Статья посвящена правовой регламентации аналитической деятельности. Определено понятие нормативно-правового обеспечения аналитической деятельности как системы обязательных для исполнения норм, определяющих круг субъектов информационных отношений в этом конкретном сегменте, регламентирующих правила их деятельности, регулирующие профессионально-производственные правоотношения, этапы и процедуры осуществления аналитической деятельности в информационной сфере. Предложено рассматривать нормативно-правовое обеспечение аналитической деятельности на международном, государственном, отраслевом и локальном уровнях. Проанализировано нормативно-правовое определение видов деятельности, смежных с аналитической деятельностью. Сформулировано нормативно-правовое определение субъектов и объектов аналитической деятельности в сфере информационных отношений. Выделен примерный перечень объектов аналитической деятельности в сфере информационных отношений.

Ключевые слова: информация, аналитика, аналитическая деятельность, нормативно-правовое обеспечение, правовое регулирование, объекты аналитической деятельности в сфере информационных отношений, субъекты аналитической деятельности в сфере информационных отношений.

The article is devoted to the legal regulation of analytical activities. The concept of normative and legal support for analytical activity as a system of binding standards for determining the range of subjects of information relations in this particular segment, regulating the rules of their activities, regulating professional and industrial legal relations, stages and procedures for the implementation of analytical activities

in the information field is defined. It is proposed to consider the regulatory and legal support for analytical activities at the international, state, sectoral and local levels. The normative-legal definition of the types of activities adjacent to the analytical activity is analyzed. The normative-legal definition of subjects and objects of analytical activity in the sphere of information relations is formulated. An approximate list of objects of analytical activity in the sphere of information relations is singled out.

Key words: *information, analytics, analytical activity, regulatory support, legal regulation, objects of analytical activity in the field of information relations, subjects of analytical activity in the field of information relations.*

Вступ. Суспільно-політична значущість інформаційних відносин особливо в умовах становлення інформаційного суспільства, зумовлює необхідність правової регламентації діяльності в зазначеній сфері. Нормативно-правове забезпечення в таких умовах виступає як один із головних чинників, що впливає на якість і результативність аналітичної діяльності.

Під нормативно-правовим забезпеченням (далі – НПЗ) аналітичної діяльності будемо розуміти систему обов'язкових для виконання норм, які визначають коло суб'єктів інформаційних відносин у цьому конкретному сегменті, регламентують правила їхньої діяльності, регулюють професійно-виробничі правовідносини, етапи і процедури здійснення аналітичної діяльності в інформаційній сфері.

НПЗ можна розглядати на кількох рівнях:

- міжнародному (міжнародні нормативно-правові акти);
- державному (нормативно-правові акти України);
- галузевому (нормативно-правові акти міністерств і відомств, актуальні для аналітиків, аналітичних підрозділів, центрів, на які розповсюджується юрисдикція певного органу виконавчої влади);
- локальному (нормативні акти певної установи, закладу тощо).

Незважаючи на значну кількість нормативно-правових актів, що спрямовані на правове регулювання інформаційних відносин, на інформаційну сферу загалом, лише при самому оптимістичному розкладі можна вважати, що вони мають системний характер. Будучи реалістами, ми вимушені охарактеризувати нормативну базу в досліджуваній сфері трьома словами: недовершена, непослідовна і фрагментарна – і визнати, що натеper існує нагальна потреба не тільки в консолідації [1] і систематизації [2] інформаційного законодавства України, а й у заповненні лакун у текстах нормативно-правових актів, особливо щодо понятійно-категоріального апарату, визначення ключових термінів, правового режиму, регламентації окремих процедур, що супроводжують діяльність в інформаційній сфері, зокрема аналітичну. Достатньо згадати, що на теперішній час не існує законодавчого тлумачення таких понять, як «аналітична діяльність», «інформаційно-аналітична діяльність» тощо. Поза межами правового регулювання опинилися принципи, напрями діяльності, процеси і процедури, які можуть мати певні наслідки для суспільства загалом. Ю. Сурмін висловив думку, що Україні необхідний окремий Закон «Про аналітичну діяльність» [3].

Складність нормативно-правового врегулювання аналітичної діяльності полягає в її специфіці, інтегральному характері проявів. З одного боку, аналітичну діяльність можна розглядати в аспекті діяльності наукової й науково-технічної. У такому випадку регламентація має відбуватися на засадах Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», містити положення про різні аспекти інновацій. З іншого – у зв'язку з тим, що зміст аналітичної діяльності полягає в роботі з інформацією, аналітична діяльність потрапляє у правове поле інформаційного законодавства. Ще один цікавий аспект. У зв'язку з тим що аналітична/інформаційно-аналітична діяльність сама по собі виступає як елемент інформаційно-аналітичного забезпечення, виникає замкнене імпліцитне коло: регламентуючи аналітичну діяльність, законодавець непрямим способом установлює правові норми і приписи інформаційно-аналітичного забезпечення управлінської діяльності, включаючи власну.

У такий спосіб є сенс розглядати питання нормативно-правового забезпечення аналітичної діяльності в ракурсі діяльнісного підходу, тобто відштовхуючись від суб'єктно-об'єктних правовідносин, процедур та операцій, що супроводжують цей вид діяльності.

Зокрема, в цьому плані визначальним для нас стає перелік напрямів державної інформаційної політики, що міститься в ст. 3 Закону України «Про інформацію», де серед інших виділяється забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації.

Окремі аспекти правового регулювання аналітичної діяльності стали об'єктом наукового дослідження таких учених, як С. Алексєєв, Ф. Брецько, В. Копейчиков, В. Горшенєв, О. Зайчук, С. Лисенков, М. Марченко, Н. Оніщенко, П. Рабінович, О. Скакун та ін.

На рівні інформаційно-правових відносин окремі аспекти проблеми методологічних засад дослідження аналітичної діяльності у сфері інформаційного права відображені в працях В. Баскакова, В. Варенка, М. Дімчогло, В. Залізняка, Є. Збінського, В. Кір'ян, Б. Кормица, П. Матвієнко, А. Новицького, О. Кохановської, В. Ліпкана, О. Логінова, О. Мандзюка, А. Марущака, В. Політило, Л. Рудник, О. Стоєцького, Я. Собківа, І. Сопілко, К. Татарникової, В. Цимбалюка, К. Череповського, О. Шепети та ін.

Постановка завдання. Мета статті – вивчити правову регламентацію аналітичної діяльності; надати поняття нормативно-правового забезпечення аналітичної діяльності; проаналізувати нормативно-правове визначення видів діяльності, суміжних з аналітичною діяльністю; виокремити приблизний перелік об'єктів аналітичної діяльності у сфері інформаційних відносин.

Результати дослідження. Оскільки законодавчого визначення поняття «аналітична діяльність» на цьому етапі немає, з огляду на інтеграцію семантичного поля із суміжними поняттями, виникає доцільність їх розгляду.

Найбільш спорідненим за своїм значенням є поняття наукової й науково-технічної діяльності, які містяться у відповідному законі [4]. Тому під науковою діяльністю розуміється «інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань» [4]. Також зазначається, що її основними формами є фундаментальні та прикладні наукові дослідження. Ураховуючи аналітико-синтетичний характер досліджуваного виду діяльності, можна стверджувати, що певною мірою аналітична діяльність у такому розумінні збігається з діяльністю науковою.

Науково-технічна діяльність у цьому ж Законі трактується як інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання та використання нових знань у всіх галузях техніки й технологій. Її основними формами (видами) є науково-дослідні, дослідно-конструкторські, проектно-конструкторські, технологічні, пошукові та проектно-пошукові роботи, виготовлення дослідних зразків або партій науково-технічної продукції, а також інші роботи, пов'язані з доведенням наукових і науково-технічних знань до стадії практичного їх використання.

У такий спосіб до науково-технічної діяльності можуть бути зараховані ті дослідження, що проводяться в межах аналітики на предмет охорони й захисту інформації, запобігання її витоку тощо.

Знаходимо в текстах законодавчих актів також визначення науково-інформаційної діяльності. У Законі України «Про науково-технічну інформацію» вона трактується як сукупність дій, спрямованих на задоволення потреб громадян, юридичних осіб і держави в науково-технічній інформації, що полягає в її збиранні, аналітично-синтетичному обробленні, фіксації, зберіганні, пошуку та поширенні [5]. Принагідно зазначимо, що в умовах розбудови громадянського суспільства, значної активізації громадян, зростання їхньої ролі у вирішенні питань життєдіяльності держави до переліку суб'єктів, на задоволення чийх потреб спрямована науково-інформаційна діяльність, варто було б додати після слова «громадян» за текстом сполучення «громадські організації та інші об'єднання громадян», тим більше що в Законі України «Про інформацію» об'єднання громадян виділяються як самостійний суб'єкт інформаційних відносин.

Якщо ж порівнювати наведене визначення з розумінням аналітичної діяльності, то спільними є такі компоненти: 1) сукупність дій; 2) задоволення потреб громадян, юридичних осіб і держави; 3) перелік дій, що супроводжують діяльність. Проте буде не зайвим підкреслити, що наданий у вказаному Законі перелік не зовсім корелюється з логікою проведення дослідження, адже етап пошуку інформації є одним із найперших і він передує аналітико-синтетичному обробленню документа.

Отже, можна зазначити, що під час підготовки законодавчого тлумачення поняття «аналітична діяльність» можуть бути враховані ті визначення, що надаються законами України для суміжних понять. Так само у практичній діяльності аналітиків під час розроблення локальних нормативних актів, зокрема посадових інструкцій, приписів, можна спиратися на чинні положення.

Якщо в законодавстві відсутнє визначення поняття аналітичної діяльності, цілком логічно, що в ньому немає й визначення суб'єктів цього виду діяльності, в тому числі у сфері інформаційних відносин.

У такому випадку правомірно поширити дію норми статті 4 Закону України «Про інформацію», яка до суб'єктів інформаційних відносин зараховує фізичних і юридичних осіб, об'єднання громадян, суб'єктів владних повноважень [6]. До останніх належать органи державної влади, органи місцевого самоврядування, інший суб'єкт, що здійснює владні управлінські функції відповідно до законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень [6].

Екстраполюючи норми зазначеного Закону на практику, що склалася в аналітичній діяльності, можемо конкретизувати, що як суб'єкти-фізичні особи виступають державні й недержавні аналітики (наприклад, бізнес-аналітики), експерти, аналітики-консультанти, менеджери аналітичної діяльності. У широкому сенсі розгляду інформаційних відносин в економічному ракурсі до суб'єктів також можна зарахувати персональних замовників аналітичних досліджень, розповсюджувачів, покупців і споживачів інформаційних продуктів, що з'явилися в результаті аналітичної діяльності.

Суб'єктами аналітичної діяльності, які представлені юридичними особами, можуть бути або окремі аналітичні центри, організації, інститути, що проводять певні аналітичні дослідження, а також певною мірою інформаційно-аналітичні служби (певні спеціалізовані підрозділи, відділи, відділення, групи, що функціонують у межах установ, закладів, організацій, агенцій і не мають статусу окремої юридичної особи).

Об'єднання громадян, визначені Законом України «Про інформацію» як суб'єкти інформаційних відносин, як нам видається, можуть бути представлені в таких іпостасях: 1) тимчасові творчі колективи аналітиків, що створюються на період виконання замовлень з аналітики; 2) неурядові, позапартійні організації, наукові співтовариства на базі вищих навчальних закладів, які займаються аналітичною діяльністю за власними інтересами, бажаннями й переконаннями на громадських засадах, тобто не є комерційними організаціями; 3) певні партії, рухи, громадські організації тощо, які можуть виступати замовниками та/чи споживачами інформаційних продуктів, створених у результаті аналітичної діяльності.

Як уже неодноразово зазначалося, суб'єкт владних повноважень, який у Законі України «Про інформацію» зарахований до кола суб'єктів інформаційних відносин, є водночас і головним замовником, і головним споживачем результатів аналітичної діяльності, адже без інформаційно-аналітичного супроводження та забезпечення будь-яка управлінська діяльність перетворюється на сумнівне аматорство.

У зв'язку з тим що за своєю специфікою аналітична діяльність перетинається з науковою діяльністю, може розглядатися як різновид наукової, науково-технічної або науково-інформаційної діяльності, є сенс не обмежуватися лише Законом України «Про інформацію», а звернутися й до інших актів.

Отже, ст. 4 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», визначаючи суб'єктів цієї діяльності, зараховує до них учених, наукових працівників, науково-педагогічних працівників, а також наукові установи, наукові організації, вищі навчальні заклади, громадські

наукові організації [4]. Тому, як бачимо, тут також спостерігається умовний розподіл на фізичних і юридичних осіб, а також своєрідне об'єднання громадян на підставі спільних наукових інтересів. Причому, на відміну від описаних нами до цього творчих колективів аналітиків, ці громадські організації діють на довгостроковій і зазвичай плановій основі, спираючись на виборні засади і звітування (наприклад, певні наукові студентські товариства) [7].

Принципово важливими є два моменти. По-перше, серед суб'єктів наукової й науково-технічної діяльності не згадуються управлінці. Вочевидь розуміння законодавця базувалося на одному з двох: або ця робота тримається на свідомості і здійснюється на самоорганізації та ентузіазмі, або ж управлінці самі є вченими, науковими чи науково-педагогічними працівниками. Це питання залишається відкритим, хоча, по суті, воно прямо не належить до досліджуваної нами проблематики. По-друге, у переліку фізичних осіб-суб'єктів наукової й науково-технічної діяльності загалом відсутні будь-які згадки про аналітиків, експертів. У такий спосіб законодавець або не виокремлює аналітику як самостійну наукову чи науково-інформаційну діяльність, або, навпаки, усіх аналітиків уважає вченими. Це питання є доволі не простим і принциповим. Справа в тому, що, коли ми будемо розглядати нормативне регулювання підготовки аналітиків і звертатися до державних стандартів, а саме до Класифікатора видів економічної діяльності і Класифікатора професій, то побачимо, що в них фахівці й аналітики представлені лише як власне науковці.

Повертаючись до аналізу текстів законів, розглянемо й положення Закону України «Про науково-технічну інформацію». Стаття 3 зазначеного акта перелічує суб'єктів відносин у сфері науково-технічної інформації. На першому місці в цьому переліку державні органи, органи місцевого та регіонального самоврядування, а вже потім юридичні особи та громадяни України, міжнародні організації, іноземні юридичні особи і громадяни й особи без громадянства. Цікаво, що в п. 2 ст. 3 зазначеного Закону фізичні та юридичні особи позиціонуються за чітко визначеними ролями: творці, накопичувачі, власники, виробники, зберігачі, споживачі інформаційної продукції та послуг, а також посередники.

Нам імпонує такий функціонально-рольовий підхід, оскільки він конкретизує сутність діяльності кожного суб'єкта. Якщо це спроектувати на аналітичну діяльність, то можна абсолютно чітко розмежувати, чим займаються аналітичні центри або інформаційно-аналітичні служби, окремі аналітики, а чим – бібліотеки, архіви, музеї, сховища, хто потрапляє до суто економічного сегмента діяльності. Розвиваючи цю тему, за логікою сюди б можна було додати замовників інформаційно-аналітичних продуктів і захисників інформації, тоді б картина стала повною.

Розглядаючи питання щодо суб'єктів аналітичної діяльності у сфері інформаційних відносин, не можна оминати й Закон України «Про інформаційні агентства» [8]. Називаючи в ст. 6 зазначеного Закону суб'єктів діяльності інформаційних агентств, законодавець зараховує до них засновника (співзасновника) інформаційного агентства, його керівника (директора, генерального директора, президента та ін.), трудовий колектив, творчий колектив, журналіста інформаційного агентства, спеціаліста в галузі засобів комунікації, автора або іншу особу, якій належить право на інформацію; видавця (виробника), розповсюджувача і споживача продукції інформаційного агентства [8]. Із цього переліку зрозуміло, що для аналітиків у ньому місця не знайшлося, мабуть, вони десь розчинилися в трудових або творчих колективах. Не завжди аналітик виступає і як «інша особа, якій належить право на інформацію». Отже, враховуючи, що цей Закон з'явився 26 лютого 1995 року (у часи, коли аналітичній діяльності ще не приділялося належної уваги), проте неодноразово змінювався й доповнювався (остання редакція датується 21.05.2015), висловимо думку, що він має значні концептуальні потенції щодо розуміння ролі і статусу аналітичних підрозділів, окремих аналітиків у діяльності інформаційних агентств. Ця лакуна входить у суттєве протиріччя з вимогами сьогодення. Загалом, на нашу думку, потребує переосмислення сама концепція призначення, ролі і статусу інформаційних агентств. Чинний Закон України «Про інформаційні агентства», по суті, зорієнтований лише на етап оприлюднення й розповсюдження інформації, журналістську та видавничу діяльність. Цього замало. З огляду на появу в сучасних умовах

холдингів, у тому числі медіахолдингів, зростання в геометричній прогресії інформаційних потоків, що передбачає вдосконалення етапів пошуку, збирання, аналітико-синтетичного оброблення й лише потім оприлюднення, розуміння, подібне до представленого в зазначеному Законі виглядає рудиментом радянської доби.

До суб'єктів інформаційних відносин, згідно з державними стандартами України в галузі науково-інформаційної діяльності, можна зарахувати користувачів (інформації), тобто осіб чи організації, що отримують інформацію, яку надає бібліотека, інформаційний орган, інформаційний центр, будь-яка інформаційна система [9]. Проте названі суб'єкти реалізують свою діяльність завдяки роботі інших суб'єктів, які за своєю професією мають забезпечувати успішність етапу збирання, відбору й накопичення інформації. Тож у цьому сенсі ДСТУ 5024-2008 неповною мірою охоплюють правову концепцію щодо розуміння суб'єктів інформаційно-аналітичної діяльності.

Підбиваючи проміжні підсумки, зазначимо, що питання нормативно-правового забезпечення в аспекті визначення суб'єктів аналітичної діяльності у сфері інформаційних відносин є недостатньо релевантним вимогам часу. Проведений нами аналіз текстів законодавчих актів, будемо сподіватися, дасть можливість ліквідувати цей пробіл у правовому полі сучасної України.

Не менш складним і багатоаспектним є питання щодо нормативно-правового визначення об'єктів аналітичної діяльності у сфері інформаційних відносин. Воно також не знаходить відображення в якомусь одному законодавчому акті, а опосередковано й фрагментарно представлено в низці законів.

Пункт 2 ст. 4 Закону України «Про інформацію» наголошує коротко і ясно, що об'єктом інформаційних відносин є інформація. Це означає, що саме на неї спрямована діяльність усіх суб'єктів інформаційних відносин.

Дещо детальніше опис об'єкта надається в ст. 2 Закону України «Про науково-технічну інформацію», а саме вітчизняна й зарубіжна науково-технічна інформація. Законодавець, змінюючи 13.01.2011 текст акта, вирішив чітко диференціювати походження інформації, що в юридичному аспекті пояснюється виходом на суміжні права, зокрема на право інтелектуальної власності. У тексті вказується, що науково-технічна інформація як об'єкт відносин «охоплює отримувані в процесі науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої та громадської діяльності результати, зафіксовані у формі, яка забезпечує їх відтворення, використання та поширення» [164]. З позицій досліджуваної нами проблеми вбачаємо недооцінку аналітичної діяльності, яка відсутня в переліку, закріпленому відповідним Законом. Подібну ситуацію можна пояснити тим, що укладачі закону, найвірогідніше, сприймали аналітичну діяльність як один з етапів науково-технічної діяльності, а тому не стали виокремлювати аналітику. Разом із тим у сучасних умовах інформаційного суспільства подібна концептуальна похибка є свідченням недостатньо повного розуміння законодавцями актуальності аналітичної діяльності та її ролі й місця в усіх інших видах інтелектуальної діяльності.

Конкретизуючи **об'єкти аналітичної діяльності** у сфері інформаційних відносин, надамо їх приблизний перелік. Пропонуємо зарахувати сюди:

- інформаційний/інформаційно-комунікативний простір;
- інтелектуальні/інтелектуальні інформаційні технології;
- інформаційні ресурси, що містяться в інформаційних системах (бази й банки даних, бібліотеки, архіви, музеї, сховища, системи діловодства, реєстри, фонотеки тощо) і зафіксовані на паперових чи інших носіях, а також приватні інформаційні ресурси;
- медіаконтент;
- психологію суб'єкта інформаційних відносин, включаючи психологію сприйняття, психологію хакерства, тролінгу, кібербулінгу, фішингу, спамінгу, грумінгу тощо;
- ринок інформаційно-аналітичних послуг, маркетинг інформаційної аналітики;
- соціальні відносини, що виникають на підставі вироблення, оброблення, споживання інформації та обміну нею.

Ми усвідомлено зараховуємо до об'єктів інформаційний/інформаційно-комунікативний простір, попри те що такі елементи входять до його складу. У такий спосіб, по-перше, унаочнюється методологічний складник аналітичної діяльності, його наукове підґрунтя; по-друге, суттєво розширяється спектр аналітичної діяльності, що дає можливість у подальшому використовувати системний підхід у межах парадигми інформаційної глобалізації.

Висновки. Подвійна природа інформаційних ресурсів як об'єкта аналітичної діяльності виявляється в тому, що, з одного боку, ці ресурси виконують інформаційну, довідкову, пізнавальну функції, без них неможливий етап пошуку і збирання інформації; з іншого – їх створення, підтримання, систематизація й оновлення само по собі є метою і змістом аналітичної діяльності великої групи працівників.

За подібного розуміння об'єктів аналітичної діяльності у сфері інформаційних відносин її нормативно-правове забезпечення базується не тільки на Законах України: «Про інформацію», «Про науково-технічну інформацію» і «Про наукову і науково-технічну діяльність», а й на Законах України: «Про державну статистику», «Про національну програму інформатизації», «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про захист суспільної моралі», «Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту інформаційного телерадіопростору України», «Про культуру», «Про Національний архівний фонд та архівні установи», «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення і радіомовлення», «Про видавничу справу», «Про рекламу» тощо.

Отже, за відсутності законодавчого визначення об'єктів аналітичної діяльності в інформаційних відносинах фахівець у цій сфері залежно від предмета, цілей і поставлених завдань має звертатися до окремих законодавчих актів.

Список використаних джерел:

1. Ліпкан В.А. Консолідація інформаційного законодавства України: монографія / за заг. ред. В.А. Ліпкана. Київ: ФОП О.С. Ліпкан, 2014. 416 с.
2. Ліпкан В.А. Систематизація інформаційного законодавства України: монографія / за заг. ред. В.А. Ліпкана. Київ: ФОП О.С. Ліпкан, 2012. 304 с.
3. Сурмін Ю.П. Аналітика державного управління: сутність і тенденції розвитку. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej5/txts/06syrdsv.htm>.
4. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 13.12.1991 (редакція від 17.05.2015). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>.
5. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25.06.1993 (редакція від 19.04.2014). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/3322-12>.
6. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 (редакція від 21.05.2015). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/2657-12>.
7. Про наукову і науково-технічну експертизу: Закон України від 10.02.1995 (редакція від 05.12.2012). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/51/95-%D0%B2%D1%80>.
8. Про інформаційні агентства: Закон України від 28.02.1995 (редакція від 21.05.2015). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/74/95-%D0%B2%D1%80>.
9. ДСТУ 5034:2008. Науково-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять. Київ: Держстандарт України, 2008. 43 с.

